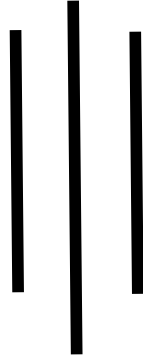

गाउँसभाको बैठकमा उपाध्यक्ष
श्री मनकुमारी बुढा (विष्ट)ज्यूबाट प्रस्तुत

आ.व. २०७४/०७५ को

वार्षिक बजेट

भूमे गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

मोराबाड, रुकुम

३० श्रावण, २०७४

१. सार्वभौमसत्ता सम्पन्न नेपाली जनताको प्रतिनिधि संस्था संविधानसभाबाट संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधान घोषणा भई संविधान कार्यान्वयनका खातिर स्थानीय तहको निर्वाचन मार्फत स्थानीय तहको सरकारको हैसियतले पहिलो बजेट यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरिरहेको छु । यस ऐतिहासिक अवसरमा सर्वप्रथम म देशको आमूल परिवर्तनका लागि नेपाली जनताले विभिन्न कालखण्डमा गरेका ऐतिहासिक जनआन्दोलन, संघर्ष तथा महान जनयुद्ध लगायत अन्य सबै आन्दोलनमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने शहीदहरू प्रति उच्च सम्मानका साथ हार्दिक श्रद्धान्जली प्रकट गर्दछु । साथै, घाइते तथा बेपत्ता नागरिकहरूप्रति उच्च सम्मान साथ प्रकट गर्दछु । राजनीतिक-सामाजिक परिवर्तनमा नेतृत्वदायि भूमिका निर्वाह गर्ने सबै अग्रजहरूप्रति आदरभाव प्रकट गर्दछौं ।
२. लोकतन्त्रको आधारस्तम्भको रूपमा रहेको स्थानीय तहको पहिलो र दोस्रो चरणको निर्वाचन सम्पन्न भई जनप्रतिनिधिहरूले आ-आफ्नो जिम्मेवारी सम्हाली सक्नुभएको छ । स्थानीय तहको गठन पश्चात संघीयता कार्यान्वयन र लोकतन्त्र संस्थागत हुनुका साथै स्थानीय स्तरको मागमा आधारित विकास र शासन संचालनमा जनता आफै प्रत्यक्ष सहभागी हुने अवसर प्राप्त भएको छ । हाम्रो लागि संघीयता र स्थानीय तहको सरकार कार्यान्वयन अभ्यासका दृष्टिकोणले केही नयाँ छ भने प्रारम्भिक चरण भएकाले सबै स्थानीय सरकारका सबै Functionaries परिपूर्ण नभएको अवस्था छ । यसर्थ हाम्रो वर्तमान जटिल एवं चुनौतिपूर्ण भएतापनि विगत गौरवपूर्ण छ, र हाम्रो भविष्य उज्वल र सम्भावनायुक्त छ । विगतको केन्द्रीकृत र एकात्मक शासन व्यवस्थाले सिर्जना गरेका सबै प्रकारका असमानता, उत्पिडनहरूको अन्त्य गर्दै सबैको समान र अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी दिगो, फराकिलो आर्थिक वृद्धिका साथ आर्थिक विकास गर्दै सबै नेपाली जनताको मुहारमा खुशी ल्याउने नेपालको संविधानको अभिष्ट पूरा गर्नुछ । यसका लागि स्थानीय तहको सरकारको भूमिका अत्यन्त महत्वपूर्ण हुने मैले ठानेको छु । हाम्रो विकासका लागि हामी आफैले नै छनौट र कार्यान्वयन गर्न संवैधानिक रूपमा अधिकार सम्पन्न भएकाले पनि स्थानीय तहको सरकार साधन स्रोत सम्पन्न बनाउन आवश्यक छ ।

सुरुवातीको चरण भएकाले नवीनतम् सौच र अधिकतम् प्रयासले स्थानीय तहको जग बलियो बनाउने विशेष अवसरको रूपमा पनि लिएको छु ।

अध्यक्ष महोदय,

३. नेपालको संविधान निर्माण, कार्यान्वयनका साथै स्थानीय तहको निर्वाचनले नेपाली जनतालाई स्थानीय तहको शासन संचालन तथा विकास निर्माणमा प्रत्यक्ष रूपमा आफै सहभागी हुन पाउने गरी ऐतिहासिक रूपमा अझ बढी अधिकार सम्पन्न बनाएको छ । यस मानेमा राजनैतिक क्षेत्रमा हामीले ऐतिहासिक फड्को मारेका छौं । राजनीतिक प्रणालीप्रति नागरिकको भरोसा पुनर्स्थापित भएको छ । अबको बाटो जनचाहना अनुरूपको विकास निर्माण र दिगो, फराकिलो र तीव्र आर्थिक वृद्धि र समतामूलक वितरण सहितको आर्थिक विकास गरी देशलाई समुन्नत बनाउनु हो । यो समयलाई आर्थिक-सामाजिक रूपान्तरणको अवसरको रूपमा सदुपयोग गरी संविधान र जनचाहना अनुरूप आत्मनिर्भर र स्वाधीन अर्थतन्त्र निर्माण गर्ने स्वस्थ प्रतिस्पर्धात्मक अर्थ व्यवस्था हाम्रो प्रस्थान बिन्दु हो भने समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र हाम्रो गन्तव्य हो ।
४. मुलुकले उत्साहप्रद आर्थिक वृद्धिदर हासिल गरिरहेको अवस्थामा यस गाउँपालिकाले पनि सोहीअनुरूप आर्थिक विकासको पथ अनुसरण गर्नुपर्ने अवसर र चुनौति दुबै हाम्रो अगाडी आएको छ । नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेका मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरू, चौधौं योजनाले परिलक्षित गरेका उद्देश्यहरू तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गरी सन् २०३० सम्म नेपाललाई मध्यमस्तरीय आय भएको मुलुकमा स्तरोन्नति गर्ने मुलुकको लक्ष्यलाई आधार मानी यस गाउँपालिकामा पनि स्थानीय माटो सुहाउँदो बजेट तथा योजना निर्माण गर्नुपर्ने अवस्थामा सोहीअनुरूप बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
५. साविकका स्थानीय निकायहरूले सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रियाको अवलम्बन गरी योजना तर्जुमा गर्ने गरेको भएता पनि अपेक्षित परिणाम हासिल भएको थिएन। स्थानीय निकायको कार्यसम्पादन मापन गर्न न्यूनतम शर्त र कार्य सम्पादन मापन सूचकहरू निर्माण गरी सो को

आधारमा अनुदान प्राप्त गर्ने व्यवस्था गरिएको थियो । चौमासिक निकास दिँदा प्रगति प्रतिवेदनको आधारमा न्यूनतम पुँजीगत अनुदानमा थप हुने व्यवस्था थियो । यद्यपी, त्यसको व्यवहारिक कार्यान्वयन हुन नसक्दा साविकका स्थानीय निकायले अपेक्षाकृत नतिजा प्राप्त गर्न सकेका छैनन् । उचित प्रक्रिया र योजना नबनाई हचुवामा बजेट बाँडफाँड गर्न खोज्दा लक्षित समूह कार्यक्रम, प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूबाट अपेक्षित नतिजा हासिल गर्न सकिएको छैन । आगामी दिनमा बजेटको वस्तुगत विनियोजन र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि राजनीतिक स्थिरता, व्यवसायिक कर्मचारीतन्त्र र सहयोगी समाज निर्माण आवश्यक देखिन्छ । प्राकृतिक स्रोत साधनको प्रचुरता, कृषि, पर्यटन, व्यापारको अधिक सम्भावना बोकेको यस गाउँपालिकामा आर्थिक समृद्धि र विकासका थुप्रै सम्भावनाहरू रहेका छन् ।

अध्यक्ष महोदय,

६. यी सम्भावनाहरूलाई मूर्तरूप दिन यस गाउँपालिकाको अर्थतन्त्रमा देखिएका मूलभूत चुनौतिहरू यस प्रकार प्रस्तुत गरेको छुः

(क) स्थानीय तहको सरकार कार्यान्वयन

लामो समयदेखि एकात्मक र केन्द्रीकृत राज्य प्रणालीको अभ्यास भईरहेको अवस्थामा संघीयता र स्थानीय तहको सरकार नौलो प्रयोग हो । भर्खरै गठन भएको यस गाउँपालिकाको संस्थागत, प्राविधिक र स्रोत परिचालन क्षमता वृद्धि गर्ने तथा पूर्वाधार निर्माणको लागि आवश्यक आन्तरिक स्रोतको व्यवस्था र सन्तुलन गर्ने कार्य निकै चुनौतिपूर्ण छ ।

(ख) कार्यान्वयन क्षमता वृद्धि

यस गाउँपालिका भित्र सञ्चालन हुने विकास आयोजनाहरूको कमजोर तयारी र व्यवस्थापकीय क्षमता, निर्माण व्यवसायीको कमजोर वित्तीय र प्राविधिक क्षमता, कानूनी, नीतिगत र प्रक्रियागत जटिलताका कारण आयोजनाहरू तोकिएको समय सिमाभित्र सम्पन्न हुन नसक्ने

तथा आयोजना कार्यान्वयनमा संलग्न सरोकारवालाहरूको काम गर्ने उत्साहमा कमी, नतिजा प्राप्तिप्रतिको उदासिनता र समग्र मानवीय क्षमताको कमीका कारण कार्यान्वयन क्षमता कमजोर हुने देखिन्छ । तसर्थ, संरचनागत अन्यौलता हटाएर विनियोजन, अनुगमन र व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता ल्याई लक्ष्य बमोजिम कार्यसम्पादन गर्नु चुनौतिपूर्ण छ ।

(ग) आन्तरिक उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि

स्थानीय माटो र हावापानी सुहाउँदो उत्पादनका साधनहरूमाथि उत्पादक शक्तिको पहुँच वृद्धि गरी सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको लगानी सहकार्यबाट उत्पादकत्व र उत्पादन वृद्धि गर्नुपर्ने चुनौति छ । उत्पादित वस्तुको उचित बजार व्यवस्थापनका माध्यमबाट आन्तरिक तथा बाह्य बजार सुनिश्चित गर्नु अर्को चुनौति रहेको छ ।

(घ) औपचारिक अर्थतन्त्रको विकास

आर्थिक क्षेत्रको ठूलो हिस्सा औपचारिक क्षेत्रभन्दा बाहिर रहेको कारण अर्थतन्त्रको वास्तविक पहिचान गर्न गाह्रो छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको स्थापना हुन नसकेको अवस्थामा सबै आर्थिक कारोबारहरूलाई औपचारिक दायरामा ल्याई सबै आर्थिक कारोबारहरू बैकिङ प्रणाली मार्फत् गर्ने कार्य चुनौतिपूर्ण छ ।

(ङ) सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तरीयता र संरक्षण

सार्वजनिक निर्माण कार्यको सुक्ष्म सुपरिवेक्षण, निर्माण व्यवसायीहरूको कमजोर क्षमता र सघन अनुगमनको अभावमा निर्माण भएका संरचनाहरू छोटो समयमा नै जीर्ण र लथालिङ्ग हुने गरेका छन् । सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तर कमजोर रहेको अवस्थामा यसमा सुधार गरी सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तर वृद्धि गर्नुपर्ने र दोहोरो तेहेरो खर्च रोक्नुपर्ने र निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको उचित उपयोग र संरक्षण कार्य चुनौतिपूर्ण छ ।

(च) सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विकास

भौगोलिक विकटताका साथै सूचना तथा सञ्चारको पहुँच नभएकाले विकास निर्माण, कार्यान्वयन, आपसी समन्वय, सेवा प्रवाहका क्रममा असहजता पैदा हुनुका साथै लागत समय र स्रोत महँगो पर्न जान्छ । गाउँपालिकाभित्रका सबै जनताले सूचना तथा सञ्चारमा सहज रूपमा पहुँच स्थापित गर्नका लागि आवश्यक सूचना तथा सञ्चार प्रविधिहरूको पूर्वाधारहरूको निर्माण र निजी क्षेत्रलाई आकर्षण गर्ने कार्य पनि चुनौतिपूर्ण छ ।

(छ) सुशासन अभिवृद्धि

कानूनको परिपालना, सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता, सुदृढ र सक्षम संस्थागत सुशासन कायम गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ल्याउने तथा व्यवसायिक कर्मचारीतन्त्र र सहयोगी समाजको निर्माण गर्ने कार्य चुनौतिपूर्ण छ ।

अध्यक्ष महोदय,

७. हाम्रा सामु माथि थुप्रै चुनौतिहरू रहेता पनि नयाँ घरको जग बलियो र मजबुट बनाउन आम जनताको उल्लेख्य तत्परता र सहभागिता, झारा प्रथा तथा मुद्रा परिचालन लगायतका प्रचुर सम्भावनाहरूको परिचालन मार्फत समृद्ध भूमे निर्माण गर्ने अवसर प्राप्त भएको छ । विद्यमान अवसरहरूको सदुपयोग र चुनौतिहरूको सामना गर्ने गरी आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ को बजेट तयार गरिएको छ । यो बजेटका उद्देश्यहरू यसप्रकार प्रस्तुत गरेको छुः

- स्थानीय तहको सरकारको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी संविधान कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने,
- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा आम जनताको पहुँच स्थापित गर्ने,
- स्थानीय स्रोत साधनको समुचित परिचालन मार्फत दिगो, समावेशी र उच्चदरको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने,
- आर्थिक स्थायित्व कायम गर्ने तथा लगानीको वातावरण निर्माण गर्ने,

- आर्थिक सामाजिक विकासका संभावनाहरूको खोजी गरी कार्यान्वयनको उपयुक्त व्यवस्था मिलाउने,

द. यी उद्देश्यहरू हासिल गर्नको लागि आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ बजेटका प्राथमिकताहरू देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएको छः

- संघीयता कार्यान्वयन
- कृषिको आधुनिकीकरण, व्यावसायीकरण र यान्त्रिकरण
- उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि,
- सहकारी र रोजगारी प्रवर्द्धन
- पर्यटन पूर्वाधारको विकास र प्रवर्द्धन
- सूचना तथा संचार प्रविधिको विकास र गुणस्तर,
- स्थानीय सडकको निर्माण र स्तरोन्नति,
- लघु तथा साना जलविद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरण,
- शहरी विकास
- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र सरसफाई
- लैंगिक समावेशीकरण, लक्षित समूह विकास कार्यक्रम,
- वन तथा भू-संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन ।
- संस्थागत विकास तथा शासकीय सुधार ।

अध्यक्ष महोदय,

९. अब यिनै चुनौति, उद्देश्य र प्राथमिकताको सेरोफेरोमा रहेर तयार गरिएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रमहरू देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

संघीयता कार्यान्वयन

१०. स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भएपछि नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएबमोजिम स्थानीय तहको सरकारले कार्यपालिकीय, व्यवस्थापकीय र न्यायपालिकीय हैसियत प्राप्त गरेको अवस्थामा गाउँ गाउँमा सिंहदरबारको अधिकार स्थानान्तरण भएको छ। स्थानीय तहले सेवा प्रवाह र विकास निर्माणका कार्यहरू आफैं सञ्चालन गर्न सक्ने अवस्थाको सिर्जना गर्न नेपाल सरकारले अन्तर स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरण अन्तर्गत वित्तीय अनुदान र सःशर्त अनुदान प्रदान गरेको छ । साविकमा विषयगत मन्त्रालयहरूबाट सम्पादन भइरहेका तर नेपालको संविधानको अनुसूची - ८ मा व्यवस्था भएका अधिकांश कार्यहरू स्थानीय तहबाटै संचालन हुने गरी स्रोत उपलब्ध गराईएकोमा सोही अनुरूप बजेट विनियोजन भएको छ । शिक्षा, स्वास्थ्य, पशु र कृषि क्षेत्रको चालु प्रकृतिको रू. ७ करोड ७८ लाख ४४ हजार सःशर्त अनुदान प्राप्त भएको छ । सःशर्त अनुदान सहित प्राप्त कार्यक्रमलाई सोही अनुसार कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउने व्यवस्था गरिएको छ ।

आर्थिक विकास

कृषि प्रणालीमा सुधार: आन्तरिक उत्पादन र आर्थिक वृद्धिको दिगो आधार

११. निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीमा रूपान्तरण गरी दिगो कृषि विकासको माध्यमबाट जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन स्थानीय आवश्यकता र सम्भाव्यता अनुरूप कृषि क्षेत्रको विविधिकरण र व्यवसायीकरणको आधार तयार गरिनेछ। कृषि पेशालाई सम्मानजनक पेशाको रूपमा विकास गरी आय तथा रोजगारी सिर्जना, दिगो र सन्तुलित विकास, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा र कृषि क्षेत्रको रूपान्तरणबाट आर्थिक समृद्धिका लागि कृषि पकेट/ब्लक क्षेत्रहरूको पहिचान गरी ती क्षेत्रमा पर्याप्त लगानी गरिनेछ । कृषि पकेट क्षेत्र तोक्दा नगदमा आधारित आलु, सिमी, केरा, कागती, लसुन, बाखापालन, भैंसीपालन, मत्स्यपालन, कुखुरापालन र मौरीपालनलाई विशेष जोड दिई एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रम संचालनमा ल्याईनेछ । प्रमुख बालीहरूको उत्पादनमा आत्मनिर्भर हुने नेपाल सरकारको नीतिलाई आत्मसात गर्दै थोपा तथा कुलो सिंचाई, मलखाद, बीउ विजनको उपलब्धतामा सुधार गरिनेछ ।

१२. संविधान प्रदत्त खाद्य सम्बन्धी अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने तथा आधारभूत खाद्य वस्तुको उत्पादनमा आत्मनिर्भरता हासिल गर्न माटो परिक्षण केन्द्र र कृषि ल्याब, नर्सरी उत्पादन, संकलन केन्द्र, शीतघर स्थापनाको सुरुवात गरिनेछ। सहूलियतपूर्ण कृषि ऋणको व्यवस्था, **एक घर एक करेसाबारी**, नमुना कृषि फर्म सञ्चालन लगायतका कार्यक्रमहरू लागू गरिनेछ । कृषि क्षेत्रतर्फका कार्यक्रमहरूको लागि रु. ४० लाख विनियोजन गरिएको छ ।
१३. निजी, सरकारी र सहकारी साझेदारीको अवधारणा अनुरूप कृषि क्षेत्रको विविधिकरण र व्यवसायिकरणका लागि कृषि विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। सामूहिक खेती तथा करार खेतीको अवधारणालाई कार्यरूप दिन तत्काल यस सम्बन्धी नीति बनाइनेछ । कृषि तथा पशु बीमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। प्राङ्गारिक मल निर्माणलाई व्यवस्थित गरेर **अर्ग्यानिक उत्पादन: भूमेको पहिचान** भन्ने नारा कार्यन्वयनका लागि अर्ग्यानिक उत्पादन निर्यात प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ।
१४. भौगोलिक परिवेश, तुलनात्मक लाभ र बाली विशेष अनुसारको कृषि उत्पादन क्षेत्रहरू मार्फत कृषि उपज उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधन र बजारीकरणका लागि यस गाउँपालिकामा खाबाड बगर बजार, गैरीगाउँ बजार र काँडा बगरमा **कृषि उपज संकलन तथा प्रवर्द्धन केन्द्र** स्थापना गरिनेछ। यस वर्ष खाबाड बगर बजारमा एक चिस्यानयुक्त संकलन केन्द्र स्थापना तत्काल अघि बढाइने छ। जसका लागि रु. १२ लाख विनियोजन गरिएको छ ।
१५. कृषिको प्रमुख आधार सिंचाई भएकोले सिंचाई आयोजना संचालनको लागि जनसंख्या र भौगोलिक अवस्था तथा आवश्यकताको आधारमा बजेट विनियोजन गरिएको छ । यसको लागि रु. ४० लाख रकम छुट्याइएको छ ।

रोजगारीका लागि उद्योग: उद्योगका लागि लगानी

१६. औद्योगिक क्षेत्रमा बाह्य लगानी बढाउन स्थानीय स्रोत साधन र कच्चा पदार्थमा आधारित तत्काल रोजगारी सिर्जना गर्ने उद्योगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। जसका लागि सार्वजनिक निजी साझेदारी अनुसार

उद्योग क्षेत्र विकासका लागि पूर्वाधार तयारीका लागि आवश्यक बजेट सम्पूरक कोषबाट व्यवस्था गरिनेछ। लक्षित वर्ग तथा समुदायमा रहेका परम्परागत कुटिर उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन तथा प्रवर्द्धनका लागि समुहगत संचालनमा गई आधुनिकीकरण गर्ने प्रस्ताव गरेमा वडा कार्यालयको सिफारिसमा अनुदान दिने गरी रु. २० लाख विनियोजन गरिएको छ।

पर्यटन क्षेत्रको पहिचान: साँस्कृतिक संरक्षण हाम्रो अभियान

१७. ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, पुरातात्विक र प्राकृतिक सम्पदाहरूको पहिचान, अध्ययन, संरक्षण, प्रवर्द्धन एवं प्रचारप्रसार मार्फत पर्यटन प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ। स्थानीय भाषा संस्कृतिको अध्ययन, पहिचान, संरक्षण र संवर्द्धनका लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग आवश्यक पहल गरिनेछ। भूमे नाच, पैसेरु नाच, ढङ्गे नाच, नचारु, मयुर नाच लगायतका मौलिक, ऐतिहासिक र साँस्कृतिक महत्व बोकेका नाच, बाजागाजा, मठमन्दिर, चर्च, भाषा, साहित्यजस्ता क्षेत्रको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न तथा मगर संस्कृतिको जगेर्ना गर्न बाजागाजा र पोशाक खरिदका साथै संस्कृतिको पुस्तान्तरण प्रवर्द्धन लगायतका समग्र संस्कृति प्रवर्द्धन शीर्षकमा रु. २५ लाख ५० हजार बजेट विनियोजन गरिएको छ।

१८. साथै, कृत्रिम पर्यटकीय संरचनाको समेत निर्माण गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाइने छ। युद्ध पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि यस वर्ष चुनबाड भेरीडाँडा गणतन्त्र संग्रहालयलाई रु. २० लाख गुरिल्ला पदमार्ग डकुमेन्ट्री तथा बुकलेट प्रकाशनका लागि रु. ५ लाख, भूमे गाउँपालिकाको डकुमेन्ट्री निर्माण तथा बुकलेट प्रकाशनका लागि रु. ८ लाख, महतमा युद्ध स्मारिका निर्माणका लागि रु. १० लाख, धनमाया स्मृति पार्क सुदृढीकरणका लागि रु. ४ लाख र गाउँपालिका प्रवेशद्वार निर्माण तथा संक्षिप्त चिनारी स्तम्भ निर्माणका लागि रु. २० लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ।

गाउँ गाउँमा सहकारी: घरघरमा भकारी

१९. सहकारीको प्राचीन रूप अर्मपर्म र झारा प्रथा अर्थात सामूहिक विकासमा स्वतःस्फूर्त सहभागी भै गैरमौद्रिक रूपमै दिगो विकासमा टेवा पुर्याउने किसिमले उदाहरणीय काम गरेका गाउँ/टोल/संस्थाहरू

मध्येबाट उत्कृष्ट एक गाउँ/टोल/संस्थालाई प्रत्येक वर्ष प्रोत्साहन तथा अनुभव आदानप्रदानका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ।

२०. सबै सहकारी संस्थाहरूले स्थानीय सम्भावना अनुसार उत्पादन तथा उद्योगहरूमा एक सहकारी मुख्य चिनारीको अवधारणा अनुसार काम गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ । उत्पादन गरिएका उत्पादनहरूले उचित मूल्य प्राप्त गर्न सक्ने गरी मुख्य मुख्य बजारहरूमा सहकारी बजारहरूको विकास गरिनेछ । सहकारी क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्दै राष्ट्रिय विकासमा अत्याधिक परिचालन गर्ने नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएको राज्यको नीति अनुरूप सहकारी संस्थाहरूको स्तरोन्नति र प्रवर्द्धनका लागि रु. ७ लाख विनियोजन गरिएको छ । वित्तीय साक्षरता मार्फत सहकारी चेतनाको अभिवृद्धि गर्ने र सहकारी संस्थाहरूको संचालनको लागि ज्ञान र सीप विकास गर्दै बचत गर्ने बानीको विकास गर्न जानकारीमूलक एवं सचेतनामूलक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ । यसको लागि रु. ५ लाख विनियोजन गरिएको छ । गाउँपालिका केन्द्रमा छनोट भएको बचत तथा कृषि ऋण सहकारी संस्थामा प्रत्येक वडाबाट लक्षित समूहको अधिकतम प्रतिनिधित्व हुने गरी कम्तिमा पचास जनाको संस्थागत शेयर कायम गरिनेछ । यस कार्यको लागि रु. ३० लाख विनियोजन गरिएको छ ।

पूर्वाधार विकास: समृद्धिको विकास

सूचना तथा संचार प्रविधिको विकास: आर्थिक समृद्धिको विकास

२१. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सबैले सूचना तथा संचारको सहज पहुँच स्थापना गर्न सार्वजनिक संस्थान तथा निजी क्षेत्रको आगमनलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । ठाउँ ठाउँमा सञ्चार टावर स्थापना, टेलिफोन लाइन विस्तार तथा ब्रोडब्याण्ड इन्टरनेट विस्तार र आवश्यक व्यवस्थाका लागि तत्काल सम्भाव्यता अध्ययन कार्य थालनी गरिनेछ । आम सञ्चार माध्यममा महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, अपाङ्ग, सीमान्तकृत समुदाय र पछाडी परेका वर्ग, क्षेत्र र समुदायको प्रतिनिधित्व बढाउन लक्षित कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र भईरहेका विभिन्न गतिविधिहरू आम

जनतालाई जानकारी गराउन कुनै संचार माध्ययमसँग सम्झौता गरी गाउँपालिका गतिविधि कार्यक्रम संचालनमा ल्याईनेछ ।

२२. विद्युतीय सरकारको अवधारणाका साथै विद्युतीय शासन र विद्युतीय सेवा प्रवाह स्थापित गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । सूचना तथा संचार प्रविधि क्षेत्रको विस्तार र विकासको लागि समग्र रूपमा रु. २० लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

स्थानीय सडक तथा पुल

२३. अन्तर गाउँपालिका, अन्तर वडा र अन्तर गाउँसम्म सडक संजाल विस्तारका लागि सडक नपुगेका ठाउँहरूमा नयाँ ट्र्याक खोल्ने छ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका मुख्य सडक र सहायक सडकहरूको निर्माण, मर्मत र स्तरोन्नतिका लागि विशेष पहल गरिनेछ । सडक यातायातलाई निरन्तर सुचारु गर्न तथा अन्य विकास निर्माण कार्यका लागि हेभी इक्विपमेन्टको व्यवस्था गरिनेछ । जसका लागि रु. ९२ लाख विनियोजन गरिएको छ ।

२४. लाबाङ-तामारी-कोर्जा सडक, सीमा-मोराबाङ-काँडा सडक, बागतारे-गुनाम-त्रिवेणी- काँक्री सडक, बञ्जरे - मर्कटा-सिमचौर सडक, सीमा-झुम्लाबाङ-क्याङ्सी- खाबाङ बगर सडक, दोमही-कोर्जा-चुनबाङ सडक, बालुवा-डालिबाङ-सेराबाङ सडक लगायतका स्थानीय सडकहरू र साना पुल निर्माण तथा स्तरोन्नतिका लागि रु. २ करोड ४१ लाख ४३ हजार विनियोजन गरिएको छ ।

२५. आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ मा खाबाङ बगर, खेबाङ खोला, किमुबोट, कोर्जा खोला, घट्टेखोला खासीबाङ, रुजी खोलामा झोलुङ्गे पुल निर्माणको लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ ।

उज्यालो गाउँ अभियान: ऊर्जा विकास

२६. सम्भावित स्थानमा हाइड्रो पावरको योजना बनाई स्थानीय जनताको समेत सेयर लगानी सुनिश्चितका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका साना जलविद्युत आयोजनाहरूलाई स्तरोन्नति र सुधार गरी सञ्चालनका लागि अनुदान रकम उपलब्ध गराउने

व्यवस्था गरिएको छ । विद्युतीकरण नभएका वस्ती तथा वडाहरूमा प्राथमिकताका आधारमा विद्युत विस्तार गर्न आवश्यकतानुसार बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। समग्र ऊर्जा क्षेत्रमा कूल ८६ लाख ४८ हजार रकम विनियोजन गरिएको छ ।

बलियो भवन, व्यवस्थित शहर: नमूना भूमेको रहर

२७. सामाजिक, साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक पहिचान नमेटिने गरी ग्रामीण वस्तीलाई व्यवस्थित बसोबासयुक्त गतिशिल शहरमा रूपान्तरण गरिनेछ । गाउँपालिकाभिन्न रहेका सबै घरहरूको तथ्यांक संकलन तथा बर्गीकरण कार्य तीब्र रूपमा अघि बढाउने कार्यका लागि आवश्यक बजेट विनियोजनको व्यवस्था गरिएको छ । शहरी विकास तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड स्थानीय परिवेशका आधारमा कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२८. भूमे गाउँपालिकामा एकीकृत, व्यवस्थित, वैज्ञानिक, सुरक्षित र हरित गाउँ शहर निर्माणको लागि गुरु योजना बनाए। कुनै एक गाउँलाई छनौट गरी स्मार्ट भिलेज निर्माणका लागि प्राथमिकता दिइनेछ । यसका लागि रु. २३ लाख ७३ हजार रकम विनियोजनको व्यवस्था गरिएको छ ।

सामाजिक विकास

शिक्षामा गुणस्तर: उच्च सामाजिक जीवनस्तर

२९. निरन्तर शिक्षा, सबैका लागि शिक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै शैक्षिक क्षेत्रको गुणस्तरका लागि समयसापेक्ष गुणस्तर कायम गर्न सूचना तथा संचार प्रविधि (ICT) पूर्वाधारमा जोड दिइनेछ । यस वर्ष एक वटा सामुदायिक केन्द्रलाई ICT पूर्वाधार सहितको शैक्षिक सूचना केन्द्रको रूपमा विकास गर्न आवश्यक रकम व्यवस्था गरिएको छ । गुणस्तरीय विद्यालय तथा सिकाइ केन्द्रहरूलाई प्रोत्साहन र पुरस्कारका साथै गुणस्तरहीन संस्थाले निश्चित समयभित्र सुधार गर्न नसके अन्यमा समाहित गर्ने तथा अनुदानको कटौती गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३०. सामुदायिक विद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरी व्यापक सुधार गर्न विद्यालय क्षेत्र सुधार योजनालाई प्रभावकारी बनाउन शैक्षिक क्षेत्र तत्काल सुधार कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । माध्यामिक विद्यालयलाई नमूना विद्यालय निर्माणको लागि भौतिक संरचना निर्माण, मेशीनरी औजार खरिद, सुविधायुक्त शौचालयको निर्माण, पुस्तकालय स्थापना, कम्प्युटर शिक्षा, प्रयोगशालाको व्यवस्थाका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनुका साथै थप व्यवस्थापनका लागि अन्य सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्थाहरूसँग समन्वय गरिनेछ। यसका लागि रु. १ करोड ५७ लाख २१ हजार रकम विनियोजन गरिएको छ।

स्वास्थ्य सेवा

३१. सबै वडाहरूका स्वास्थ्य चौकीहरूबाट गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ। कुनै पनि नागरिकले आर्थिक अभावमा आधारभूत स्वास्थ्य उपचारबाट वञ्चित हुनुपर्ने अवस्थालाई अन्त्य गर्न आगामी तीन वर्षभित्र सबै गाउँवासीले स्वास्थ्य बीमा गर्ने लक्ष्य सहित स्वास्थ्य बीमा योजना कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक बजेट विनियोजनको व्यवस्था गरिएको छ। गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन, सुविधा सम्पन्न प्रसुति गृहको निर्माण र व्यवस्थापन र गाउँघर क्लिनिक संचालन तथा व्यवस्थापन लगायतका स्वास्थ्य विशेष कार्यक्रमहरूलाई विशेष जोड दिइनेछ । यसको लागि रु. ५७ लाख एक हजार तीन सय बजेट विनियोजन गरिएको छ।

३२. आगामी आर्थिक वर्षमा सेराबाड, कोर्जा, कुचिबाड, सिमचौर, धर्मशालामा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्रको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।

युवा, खेलकूद तथा मनोरञ्जन

३३. युवाको विकासको लागि गुणस्तरीय र व्यवसायिक शिक्षा, रोजगारी, उद्यमशीलता र सीप विकास, युवा स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षा, परिचालन, सहभागिता र नेतृत्व विकासका साथसाथै खेलकूद र मनोरञ्जन क्षेत्रसँग सम्बन्धित कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । खेलकूद क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्न

वडा स्तरिय खेलकूद आयोजना, गाउँ स्तरीय खेलकूद टिम परिचालन र सीप विकास, गाउँ फिल्ड निर्माण, खेलकूद सामग्रीको व्यवस्था गर्न रु. ३६ लाख १९ हजार विनियोजन गरिएको छ ।

सफा र शुद्ध खानेपानी: सरसफाइ गर्ने हाम्रो बानी

३४. नमूना सरसफाइयुक्त गाउँपालिका निर्माण गर्न सरसफाइ कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ। पूर्ण सरसफाइयुक्त वडा घोषणा गर्ने अभियानका लागि कार्यक्रम प्रभावकारी ढङ्गले अगाडी बढाइनेछ। खानेपानीमा सबैको पहुँच अभिवृद्धि र मुहान संरक्षणका रकम विनियोजन गरिएको छ। सरसफाई र फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापनका लागि घरघरमा कुहिने र नकुहिने फोहोर वर्गीकरण गरी संकलन र व्यवस्थापनका लागि सरसफाई अभियान सञ्चालन र सार्वजनिक स्थल तथा विद्यालयहरूमा शौचालय निर्माण र फोहर व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको निःशुल्क वितरण व्यवस्थाका लागि खानेपानी तथा सरसफाइ शीर्षकमा रु. ७५ लाख २४ हजार रकम विनियोजन गरिएको छ।

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण

३५. महिला, बालबालिका, अपांग, आदिवासी जनजाती, दलित, ज्येष्ठ नागरिक र विपन्न वर्ग क्षेत्र, समुदायको उत्थानको लागि व्यवस्थित योजना र कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । यसको लागि रु. ९७ लाख ७४ हजार रकम विनियोजन गरिएको छ । यस रकमबाट सशक्तीकरण, क्षमता विकास, पूर्वाधार निर्माण लगायतका लक्षित वर्गसँग सम्बन्धित योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाती, दलित, ज्येष्ठ नागरिक, विपन्न वर्गको लागि लक्षित समूह विकास कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा रकम उपलब्ध गराईनेछ ।

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

वन तथा भू-संरक्षण र जलाधार संरक्षण

३६. दिगो वन व्यवस्थापनद्वारा वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादन वृद्धि गरिनेछ। वन क्षेत्रको विकास र विस्तारको लागि वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।

सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम, पहिरो गएको र नाङ्गा डाडाँहरूमा वृक्षारोपण, एक घर एक विरुवा अभियान, डालेघाँस रोप्ने कार्यलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । जल तथा भूमिको संरक्षण, पानीको मुहानहरूको संरक्षणको लागि प्रत्येक वडामा अभियान संचालन गरिनेछ। मुहान सफा राख्ने, मुहान वरिपरि विरुवा रोप्ने, मुहान संरक्षण गर्ने कार्यलाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ। महत्वपूर्ण नदी, खोला, ताल, सिमसार क्षेत्रको पहिचान र संरक्षणमा विशेष जोड दिईनेछ । सम्बन्धित विषयगत कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी प्राथमिकतामा परेका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा गाउँ कार्यपालिकाको स्वीकृति लिई खर्च गर्ने गरी समग्रमा रू. १४ लाख २३ हजार रकम विनियोजन भएको छ ।

वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन

३७. वन तथा वातावरणीय संरक्षणमा जोड दिई जलवायु परिवर्तनका असर र प्रभावलाई न्यूनिकरण गर्न जलवायु परिवर्तनका कारक तत्वहरूको पहिचान गरी ती तत्वहरूको न्यूनिकरणको लागि आवश्यक कार्यक्रमा तर्जुमा गरी संचालनमा ल्याईनेछ । जलवायु परिवर्तन सम्बन्धमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन इकाइ गठन गरी कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । यस क्षेत्रमा अन्य गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको कार्यक्रमको अलावा रू. ५ लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

विपद् व्यवस्थापन

३८. विपद् व्यवस्थापनका लागि विपद् पूर्व, विपद्को अवस्थामा र विपद्पछिको अवस्थामा अपनाउनुपर्ने उपाय तथा पुननिर्माण र पुनर्स्थापना कार्यहरूको बारेमा जनचेतना फैलाउन वडास्तरमा सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। सबै वडामा विपद् जोखिम न्यूनिकरण समिति गठन गरिनेछ । गाउँपालिकामा एक विपद् जोखिम कोषको स्थापना गरी निश्चित रकम उक्त कोषमा संचित हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। उक्त कोषमा वार्षिक रूपमा सबै पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूले अनिवार्य रूपमा कम्तिमा २ दिनको पारिश्रमिक जम्मा गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। विपद् जोखिम कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । विपद् व्यवस्थापनमा रू. ४ लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

३९. जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रणको लागि जोखिमयुक्त स्थानहरूको पहिचान गरी तटबन्धनको व्यवस्था गरिनेछ । यसको लागि रु. १५ लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

संस्थागत विकास, सुशासन तथा सेवा प्रवाह

४०. सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत अनुशासनप्रति प्रतिबद्ध, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, प्रविधियुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउन पदाधिकारी र कर्मचारीहरूलाई समय समयमा ज्ञान, सीप अभिवृद्धि गर्ने खालको क्षमता विकास तालिम, अभिमुखिकरण तथा पुनर्ताजगी सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

४१. संस्थागत सक्षमता र संस्थागत स्मरणलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पूर्वाधार निर्माण, आधुनिक नागरिक वडापत्र, सेवा प्रवाहमा मापदण्ड निर्माण तथा सेवाप्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रविधिको विकासका लागि अध्ययन, विकास र सञ्चालनका आवश्यक बजेटको विनियोजन गरिएको छ । यसका लागि रु. ३५ लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

४२. आम नागरिकको सूचनाको हकको प्रत्याभूति दिलाउन तथा सूचना तथा तथ्यांक व्यवस्थापनको लागि सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना गरिनेछ । संगठनले गरेका कार्य प्रगतिको सम्बन्धमा सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण, व्यवस्थापन परिक्षण, गुनासो व्यवस्थापनमा उपयुक्त विधि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

अध्यक्ष महोदय,

४३. आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ को बजेटको विनियोजन र स्रोतको व्यवस्था सम्बन्धी योजना देहाय बमोजिम रहेको छ ।

४४. आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ का लागि रु. २९ करोड १ लाख १६ हजार पाँच सय बीस विनियोजन गरिएको छ । कुल विनियोजनमध्ये चालुतर्फ रु. १२ करोड ५२ लाख ९६ हजार

अर्थात् ४३.१९ प्रतिशत र पुँजीगततर्फ रू. १६ करोड ४८ लाख २० हजार पाँच सय बीस अर्थात् ५६.८१ प्रतिशत रहेको छ ।

४५. आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ का लागि अनुमान गरिएको खर्च व्यहोर्ने स्रोतहरूमध्ये आन्तरिक राजश्वबाट रू. ४२ लाख ५६ हजार अर्थात् १.४७ प्रतिशत, वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट रू. १८ करोड २ लाख २ हजार अर्थात् ६२.११ प्रतिशत, सःशर्त अनुदानबाट रू. ७ करोड ७८ लाख ४४ हजार अर्थात् २६.८३ प्रतिशत, गत वर्षको अल्याबाट ५९ लाख ३० हजार दुई सय एकसठ्ठी रुपैयाँ र स्थानीय जनसहभागिताबाट रू. २ करोड १८ लाख ८६ हजार दुई सय साठी अर्थात् ७.५४ प्रतिशत व्यहोर्ने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

४६. आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ का लागि गैरसरकारी संस्थाहरूको कार्यक्रम तर्फ रुकुमेली समाज विकास केन्द्र अन्तर्गतका परियोजना तथा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि रु. १ करोड ८७ लाख १० हजार छ सय बयालीस, गरिबी निवारण कोषको ३६ लाख ३३ हजार ७ सय चौबीस, युएमएन लगायत अन्य निकायको अनुदानमा नेपाल मगर समाज सेवा तथा सूचना केन्द्रद्वारा सञ्चालन हुने कार्यक्रमका लागि रु. २० लाख १८ हजार त्रिसठी र ख्रीष्टियन समाज विकास केन्द्रको तर्फबाट रु ५ लाख ७७ हजार को बजेट प्रस्ताव प्राप्त भएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

४७. आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ का लागि आन्तरिक राजश्व परिचालन नीतिका उद्देश्य निम्नानुसार रहेका छन्:

- कर गरेर कर उठाउनुपर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्न सचेतना कार्यक्रम मार्फत सबै नागरिकमा कर तिर्ने प्रवृत्तिको विकास गर्ने ।
- वडा कार्यालय र गाउँ कार्यपालिकाबीच परस्पर सहयोग, सहकार्य र समन्वयको वातावरण निर्माण गरी सबै प्रकारका आर्थिक क्रियाकलापहरूलाई करको दायरामा समेटि अधिकतम् राजश्व परिचालनमा जोड दिने र राजश्व चुहावट नियन्त्रण गर्ने ।

- वित्त भए चित्त ठूलो हुन्छ भन्ने कथन बमोजिम आन्तरिक राजश्व परिचालनमा दिगो वृद्धिदर हासिल गरी स्थानीय वित्त प्रणालीलाई सुदृढ तुल्याउने गरी राजश्व प्रणालीमा सुधार गर्ने ।
- स्वच्छ एवं पारदर्शी कर प्रणाली अवलम्बन गर्दै राजश्व प्रणालीलाई समन्यायिक एवं लगानीमैत्री बनाउने ।
- आन्तरिक राजश्वका थप स्रोतहरू पहिचान गरी मौजुदा आन्तरिक करका दरहरूलाई लागत प्रभावी बनाउने ।
- कृषि लगायत अन्य क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने ।

४८. माथि उल्लेखित उद्देश्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमका नीति तथा कार्यक्रमहरू अवलम्बन गरिनेछन्:

- सार्वजनिक सेवा र राजश्वबीचमा तादात्म्यता कायम गर्दै कर नतिर्ने व्यक्ति वा नागरिकलाई कर नतिरेसम्म सार्वजनिक सेवाबाट बञ्चित गराउने नीतिको अवलम्बन गरिनेछ ।
- करको दरभन्दा दायरा विस्तारलाई प्राथमिकता दिई कराधारलाई थप फराकिलो बनाउँदै लगिनेछ ।
- राजश्व संकलनको लागि आवश्यक जनशक्ति परिचालन गरी करदातालाई सहज रूपमा कर तिर्ने वातावरण निर्माण गरिनेछ ।
- कर प्रणालीमा प्रक्रियागत सरलीकरणका लागि प्रशासनिक, कानुनी तथा प्राविधिक विषयहरूमा एकरूपता र स्पष्टता हुने गरी सुधारको प्रस्ताव तयार गरी लागू गरिनेछ ।
- करदाताले तिरेको करको जानकारी दिने गरी एकीकृत कार्ड बनाई निजलाई उपलब्ध गराईने व्यवस्थाको सुरु गरिनेछ र सोही कार्डको आधारमा सेवाप्रवाह र विकास निर्माणका कार्यमा संलग्न हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

- न्यून बिजकीकरण, चोरी निकासी/पैठारी र अवैध व्यापार रोकथामका लागि विशेष रणनीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- करदाता तथा आम नागरिकका लागि सूचनामूलक एवं सचेतना अभिवृद्धि सम्बन्धी करदाता शिक्षा कार्यक्रमहरूलाई निरन्तर रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । यस्तो शिक्षा, सूचना र सचेतना सम्बन्धी कार्यहरू आवश्यकता अनुसार निजी, गैरसरकारी, उपभोक्ता हितकारी एवं पेशागत संघसंस्थाहरू समेतको सहभागिता र समन्वयमा सञ्चालन गरिनेछ ।

अध्यक्ष महोदय तथा उपस्थित महानुभावहरू,

४९. बजेट तर्जुमा तथा बजेट छलफलको क्रममा आ-आफ्नो तर्फबाट सुझाव दिनुहुने सम्पूर्ण पदाधिकारीज्यूहरू, कर्मचारी साथीहरू, बुद्धिजीवि वर्ग, नागरिक समाज तथा सामुदायिक संघसंस्था सबैमा हार्दिक आभार तथा धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं ।
५०. अन्त्यमा, समृद्ध भूमे गाउँपालिका निर्माणका लागि प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रूपमा निरन्तर सहयोग, सद्भाव र चासोका साथ उत्प्रेरणा र सहयोग प्रदान गर्नुहुने आम शुभेच्छुक, भूमेवासी जनता, करदाता, सरकारी, गैरसरकारी तथा सामुदायिक संस्थाहरूप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं । जसरी बजेट तर्जुमामा सहयोग र सद्भाव प्राप्त भयो त्यसैगरी बजेटको सफल कार्यान्वयनमा पनि सबैको खुला सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं ।
५१. हामी इतिहास निर्माणको चरणमा छौं । हाम्रो यात्रा कठिन छ तर भविष्य उज्वलमय छ । वर्तमान वस्तुगत यथार्थ धरातलमा उभिँएर चुनौतिहरूको सामना गर्न हामी सबै कटिवद्ध, प्रतिवद्ध र एकतावद्ध बनौं । उज्वल भविष्य निर्माणको लागि आशावादी बनौं ।

धन्यवाद !

आय व्ययको विवरण

आ.व. २०७४/७५

अनुसूची-१

रु. हजारमा

शीर्षक	आ.व. २०७२/७३ को यथार्थ	आ.व. २०७३/७४ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०७४/७५ को अनुमान
आय:			२९०,११६.५२
राजस्व:			४,२५६.००
आन्तरिक राजस्व			३,७५६.००
राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम			५००.००
अन्य आय			-
अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण			२५८,०४४.००
नेपाल सरकारबाट प्राप्त			२५८,०४४.००
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त			-
अन्तर स्थानीय तहबाट प्राप्त			-
अन्य आय			
गत वर्षको नगद मौज्दान			५,९३०.२६
जनसहभागिता:			२१,८८६.२६
नगद सहभागिता			
श्रम तथा वस्तुगत सहायता			२१,८८६.२६
व्यय:			२९०,११६.५२
चालु खर्च			१२५,२९६.००
पूँजिगत खर्च			१६४,८२०.५२
बजेट बचत (+)/न्यून(-)			०.००

वित्तीय व्यवस्था			
खुद ऋण लगानी			
ऋण लगानी (-)			
ऋण लगानीको सावौं फिर्ता प्राप्ति			

(+)			
खुद शेयर लगानी			
शेयर लगानी (-)			
शेयर बिक्रीबाट लगानी फिर्ता प्राप्ति (+)			
खुद ऋण प्राप्ति			
ऋणको साँवा भुक्तानी (-)			
ऋण प्राप्ति (+)			
अन्तिम बजेट बचत (+)/न्यून (-)			०.००

राजस्व तथा अनुदान प्राप्तिको अनुमान

आ.व. २०७४/७५

अनुसूची-२

रु. हजारमा

शीर्षक	आ.व. २०७२/७३ को यथार्थ	आ.व. २०७३/७४ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०७४/७५ को लक्ष्य
राजस्व:			४,२५६.००
आन्तरिक राजस्व:			३,७५६.००
सम्पत्ती कर			२६.००
घरबहाल कर			४३.००
घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क			-
सवारी साधन कर			-
सेवा शुल्क (स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवा उपयोगमा)			-
दस्तुर (स्थानीय तहबाट हुने सिफारिस लगायतमा)			६३०.००
पर्यटन शुल्क			४.००
विज्ञापन कर			५२.००
व्यवसाय कर			३९२.००
भूमिकर (मालपोत)			२,४००.००
दण्ड जरिवाना			-
मनोरञ्जन कर			२२.००
मालपोत संकलन			-
बहाल विटोरी घर जग्गा कर			-
जडिबुटी, काठ, मृत वा मारिएका जीव जन्तुको हाड, सिंग, प्वाँख, छालामा कर			१०१.००
प्राकृतिक स्रोत साधन व्यवसायिक कर			-
शेयर लगानीबाट प्राप्त लाभांश तथा पूँजिगत लाभ आय			-
ऋण लगानीबाट प्राप्त व्याज आय			-
अन्य			८६.००
			-

राजस्व बाँडफाँड:			५००.००
राजस्व बाँडफाँड प्राप्ति (+)			५००.००
राजस्व बाँडफाँड हस्तान्तरण (-)			-
अन्य आय:			
साविक स्थानीय निकायबाट हस्तान्तरण भई प्राप्त रकम			-
बेरुजु असुली			-
गत वर्षको नगद मौज्जात			५,९३०.२६
अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण:			
नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान:			२५८,०४४.००
वित्तीय समानीकरण अनुदान			१८०,२०२.००
सशर्त अनुदान			७७,८४२.००
समपूरक अनुदान			-
विशेष अनुदान			-
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान:			-
वित्तीय समानीकरण अनुदान			-
सशर्त अनुदान			-
समपूरक अनुदान			-
विशेष अनुदान			-
अन्य स्थानीय तहबाट प्राप्त अनुदान:			
सशर्त अनुदान			-
समपूरक अनुदान			-
विशेष अनुदान			-
जनसहभागिता:			२१,८८६.२६
नगद सहभागिता			-
श्रम तथा वस्तुगत सहायता			२१,८८६.२६

व्यय अनुमान

आ.व. २०७४/७५

अनुसूची-३

रु. हजारमा

शीर्षक	आ.व. २०७२/७३ को यथार्थ	आ.व. २०७३/७४ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०७४/७५ को अनुमान	श्रोत					
				आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण			ऋण	जनसहभागिता
					नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	स्थानीय तह		
चालु खर्च			४७,४५४.००	४,२५६.००	४३,१९८.००	-	-	-	-
२११०० पदाधिकारीहरुको पारिश्रमिक तथा सुविधा			८,९८०.००	४,२५६.००	४,७२४.००	-	-	-	-
कर्मचारी पारिश्रमिक तथा सुविधा (तलब भत्ता समेत)			१३,१००.००	-	१३,१००.००	-	-	-	-
२१११९ अन्य भत्ता			२,४६३.००	-	२,४६३.००	-	-	-	-
२२१११ पानी बिजुली			१००.००	-	१००.००	-	-	-	-
२२११२ सञ्चार महसुल			८००.००	-	८००.००	-	-	-	-
२२१२१ घर भाडा			२००.००	-	२००.००	-	-	-	-
२२१२२ अन्य भाडा			५००.००	-	५००.००	-	-	-	-
२२२११ इन्धन खर्च			९००.००	-	९००.००	-	-	-	-

२२२१२	सञ्चालन मर्मत सम्भार खर्च			५००.००	-	५००.००	-	-	-	-
२२२१३	बिमा खर्च			५१.००	-	५१.००	-	-	-	-
२२३११	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी खर्च			४,५००.००	-	४,५००.००	-	-	-	-
२२३१४	इन्धन अन्य प्रयोजन			१००.००	-	१००.००	-	-	-	-
२२४११	सेवा र परामर्श			५००.००	-	५००.००	-	-	-	-
२२४१२	अन्य सेवा शुल्क			२,४१०.००	-	२,४१०.००	-	-	-	-
२२५११	कर्मचारी तालिम			१,०००.००	-	१,०००.००	-	-	-	-
२२५१२	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च			१,०००.००	-	१,०००.००	-	-	-	-
२२५२२	कार्यक्रम खर्च			२,६००.००	-	२,६००.००	-	-	-	-
२२६११	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खर्च			२,७५०.००	-	२,७५०.००	-	-	-	-
२२६१२	भ्रमण खर्च			१,६००.००	-	१,६००.००	-	-	-	-
२२७११	विविध खर्च			३,०००.००	-	३,०००.००	-	-	-	-
						-				
पूँजिगत खर्च				१६,६२४.००	-	१६,६२४.००	-	-	-	-
२९१११	जग्गा खरिद			-	-	-	-	-	-	-
२९२२१	भवन निर्माण/खरिद			३,०००.००	-	३,०००.००	-	-	-	-
२९३११	फर्निचर तथा फिक्चर्स			२,६००.००	-	२,६००.००	-	-	-	-
	हेभी इक्विपमेन्ट (JCB, टिप्पर)			९,२००.००	-	९,२००.००	-	-	-	-

२९५११	मेशिनरी औजार			१,२००.००	-	१,२००.००	-	-	-	-
२९२३१	पूँजिगत सुधार खर्च भवन			४००.००	-	४००.००	-	-	-	-
२९६२१	पूँजिगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण			५००.००	-	५००.००	-	-	-	-
२९७११	पूँजिगत अनुसन्धान तथा परामर्श			१,५२४.००	-	१,५२४.००	-	-	-	-

वित्तीय व्यवस्था अनुमान

आ.व.२०७४/७५

अनुसूची-४

रु. हजारमा

शीर्षक	आ.व.२०७२/७३ को यथार्थ	आ.व.२०७३/७४ को संशोधित अनुमान	आ.व.२०७४/७५ को अनुमान
वित्तीय व्यवस्था:	०	०	०
खुद ऋण लगानी	०	०	०
ऋण लगानी (-)	०		
ऋण लगानीको सावार्ति फिर्ता प्राप्ति (+)	०		
	०		
खुद शेयर लगानी	०	०	०
शेयर लगानी (-)	०		
शेयर बिक्रीबाट लगानी फिर्ता प्राप्ति (+)	०		
	०		
खुद ऋण प्राप्ति	०	०	०
ऋणको साँवा भुक्तानी (-)	०		
ऋण प्राप्ति (+)	०		

वार्षिक विकास कार्यक्रम

आ.व.२०७४/७५

अनुसूची - ५

रु. हजारमा

क्र. सं.	शीर्षक	आयोजना कार्यान्वयन हुने स्थल	लक्ष्य	विनियोजन रु	श्रोत						
					आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण			ऋण	जनसहभागिता	
						नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	स्थानीय तह			
१०	आर्थिक विकास	-		21,780							3,630
१०१०	कृषि	-		6,300							1,050
१	पशु बधेजो खरिद झुम्लाबाड	वडा नं ३	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	60	0	50	0	0	0	0	10
२	कृषि उपज संकलन तथा प्रवर्द्धन केन्द्र निर्माण	वडा नं २	" "	1440	0	1200	0	0	0	0	240
३	कृषि सम्भाव्यता अध्ययन तथा पकेट क्षेत्र घोषणा र कार्यान्वयन	सम्भावित वडाहरु	" "	4800	0	4000	0	0	0	0	800
१०२०	उद्योग तथा वाणिज्य	-		2,400							400

१	लक्षित तथा वर्ग केन्द्रित एकल/सामूहिक घरेलु तथा साना उद्योग संचालन तथा प्रोत्साहन तथा प्रवर्द्धन	सबै वडाहरूमा	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	2400	0	2000	0	0	0	400
१०३०	पर्यटन	०	०	८०४०	०	६७००	०	०	०	१३४०
१	गणतन्त्र संग्रहालय चुनबाड	वडा नं ९	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	2400		2000				400
२	युद्ध स्मारिका निर्माण महत	वडा नं ६	" "	1200		1000				200
३	प्रवेशद्वार तथा परिचय पाटी निर्माण	सिमाना क्षेत्रमा	" "	2400		2000				400
४	धनमाया स्मृति पार्क सुदृढीकरण	वडा नं २	" "	480		400				80
५	गुरिल्ला पदमार्ग डकुमेन्ट्री		" "	600		500				100
६	गाउँपालिकाको डकुमेन्ट्री तथा बुकलेट प्रकाशन		" "	960		800				160
१०४०	सहकारी			५०४०	०	४२००	०	०	०	८४०
१	सहकारी क्षेत्र प्रवर्द्धन	सबै वडाहरूमा	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	840		700				140

२	लक्षित वर्ग क्षेत्र समुदायको क्षमता विकासका लागि सहकारी शिक्षा कार्यक्रम	सबै वडाहरुमा	" "	600		500				100
३	बचत तथा ऋण सहकारी संस्थामा संस्थागत शेयर निर्माण	गाउँपालिका क्षेत्रभर	" "	3600		3000				600
२०	सामाजिक विकास		०	५३९८७	०	४४९८९	०	०	०	८९९८
२०१०	शिक्षा		०	१८८६५	०	१५७२१	०	०	०	३१४४
१	आवि भूमि रुजिखोला भवन मर्मत	वडा नं १	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	240		200				40
२	आवि स्याला १ कोठे भवन निर्माण	वडा नं १	" "	480		400				80
३	मावि शिद्धचौर बालमैत्री शौचालय निर्माण	वडा नं १	" "	240		200				40
४	प्रावि दहवाड बालमैत्री शौचालय निर्माण	वडा नं २	" "	120		100				20
५	प्रावि गावाड भवन मर्मत	वडा नं २	" "	120		100				20
६	मावि त्रिवेणी कम्पाउण्ड पर्खाल	वडा नं २	" "	451.2		376				75.2
७	प्रावि जंगाडाँडा खानेपानी	वडा नं २	" "	120		100				20
८	त्रिभूवन आवि खावाड भवन मर्मत	वडा नं २	" "	300		250				50
९	शहिद शुक्र मा.वि.सिमा पक्की गेट निर्माण	वडा नं ३	" "	300		250				50

१०	ICT सामग्री खरिद (आधारभूत विद्यालय झुम्लाबाड, क्याङ्सी, मोराबाड)	वडा नं ३	" "	480		400			80
११	आवि क्याङ्सी छााना मर्मत	वडा नं ३	" "	120		100			20
१२	आवि झुम्लाबाड फर्निचर	वडा नं ३	" "	120		100			20
१३	विज्ञान प्रयोगशाला सामग्री खरिद शहिद शुक्र मा.वि.सिमा	वडा नं ३	" "	120		100			20
१४	आ.वि. सेराबाड भवन मर्मत	वडा नं ५	" "	180		150			30
१५	आवि डालिबाड भवन मर्मत	वडा नं ५	" "	180		150			30
१६	आ.वि. गुनाम छााना मर्मत	वडा नं ७	" "	240		200			40
१७	आ.वि. खाम्दै घेरबार	वडा नं ६	" "	480		400			80
१८	मा.वि. महत बालमैत्री खानेपानी टर्की निर्माण	वडा नं ६	" "	120		100			20
१९	मा.वि. महत फर्निचर निर्माण	वडा नं ६	" "	180		150			30
२०	आ.वि. रिसालचौर सुदृढीकरण	वडा नं ६	" "	180		150			30
२१	मा.वि. कुचिबाड फर्निचर	वडा नं ८	" "	480		400			80
२२	मा.वि. कुचिबाड दुई कोठे भवन छााना निर्माण	वडा नं ८	" "	240		200			40
२३	मा.वि. कुचिबाड अफिस ढलाई (सोलिड)	वडा नं ८	" "	120		100			20
२४	मा.वि. कुचिबाड कम्प्यूटर खरिद	वडा नं ८	" "	240		200			40
२५	आधारभूत जनशक्ति प्रावि झिम्का	वडा नं ८	" "	420		350			70
२६	नेपाल राष्ट्रिय आ.वि. कोर्जा पर्खाल तारबार	वडा नं ८	" "	900		750			150

२७	सरस्वती आ.वि. सिमखोला खेलमैदान	वडा नं ८	" "	480		400				80
२८	सरस्वती आ.वि. सिमखोला फर्निचर खरिद	वडा नं ८	" "	240		200				40
२९	आ.वि दुवाचौर तारजाली	वडा नं ९	" "	360		300				60
३०	बाल विकास आ.वि. गोठीवाड मर्मत सम्भार	वडा नं ९	" "	54		45				9
३१	विद्यालय सुधार तथा नमूना विद्यालय निर्माण	प्राथमिकतामा परेका विद्यालय	" "	10560		8800				1760
२०२०	स्वास्थ्य	०	०	६८४२	०	५७०१	०	०	०	११४०
१	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ केन्द्र लुकुम भवन निर्माण	वडा नं १	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	600		500				100
२	स्वास्थ्य चौकी फिल्ड निर्माण तथा वायरिड	वडा नं २	" "	142.8		119				23.8
३	JVF सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र औषधी खरिद	वडा नं ३	" "	120		100				20
४	प्रसुतिगृह स्थापना सिमा	वडा नं ३	" "	360		300				60
५	Birthing Center	वडा नं ४	" "	86.76		72.3				14.46
६	वर्थिड सेन्टर व्यवस्थापन महत	वडा नं ६	" "	168		140				28
७	खोप केन्द्र भवन निर्माण धर्मशाला	वडा नं ७	" "	360		300				60
८	खोप केन्द्र भवन निर्माण कोर्जा तलिगाउँ	वडा नं ८	" "	360		300				60
९	खोप केन्द्र भवन निर्माण कुचिवाड	वडा नं ८	" "	240		200				40

१०	स्वास्थ्य चौकी गैरीगाउँ सुदृढीकरण तथा मर्मत	वडा नं ९	" "	120		100				20
११	निशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन	गाउँपालिका क्षेत्रभर	" "	1680		1400				280
१२	समग्र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार	गाउँपालिका क्षेत्रभर	" "	2604		2170				434
२०३०	खानेपानी तथा सरसफाइ	०	०	९०२९	०	७५२४	०	०	०	१५०५
१	लामाक्याङ खानेपानी निर्माण	वडा नं १	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	240		200				40
२	हेमेरगोड खानेपानी निर्माण	वडा नं १	" "	240		200				40
३	स्याजिपुप खानेपानी निर्माण	वडा नं १	" "	240		200				40
४	बालुवा खानेपानी निर्माण	वडा नं १	" "	240		200				40
५	भर्तेपो स्यारबाङ खानेपानी निर्माण	वडा नं १	" "	184.8		154				30.8
६	पञ्चासे खानेपानी निर्माण	वडा नं १	" "	246		205				41
७	धनिबाङ खानेपानी निर्माण	वडा नं १	" "	360		300				60
८	आरुडाँडा खानेपानी मर्मत	वडा नं २	" "	180		150				30
९	दहवाङ खानेपानी मर्मत	वडा नं २	" "	120		100				20
१०	मोराबाङ खानेपानी मर्मत	वडा नं ३	" "	240		200				40

११	रतुवामारे खानेपानी मर्मत	वडा नं ३	" "	120		100			20
१२	सिमा खानेपानी मर्मत	वडा नं ३	" "	240		200			40
१३	नौधारी खानेपानी निर्माण योजना	वडा नं ४	" "	360		300			60
१४	दलित वस्ती सरसफाई कार्यक्रम	वडा नं ४	" "	84		70			14
१५	डालिवाड खानेपानी मर्मत	वडा नं ५	" "	240		200			40
१६	उपल्लो साकिम	वडा नं ५	" "	180		150			30
१७	नैमक्याड खानेपानी मर्मत	वडा नं ६	" "	240		200			40
१८	तल्लो गाग्रे पानी मुहान मर्मत	वडा नं ६	" "	120		100			20
१९	रुञ्जी खानेपानी मर्मत	वडा नं ६	" "	180		150			30
२०	डाँप्रीवाड रिसालचार खापा मर्मत	वडा नं ७	" "	210		175			35
२१	धर्मशाला खानेपानी	वडा नं ७	" "	180		150			30
२२	लावाड खानेपानी मर्मत	वडा नं ७	" "	210		175			35
२३	कुचिवाड पाछावाड खानेपानी मर्मत	वडा नं ८	" "	300		250			50
२४	विस्कुर खानेपानी निर्माण	वडा नं ८	" "	240		200			40
२५	कोर्जा घोर्नेटी खानेपानी मर्मत	वडा नं ८	" "	180		150			30
२६	नाम्फूको खानेपानी मुहान संरक्षण	वडा नं ८	" "	312		260			52

२७	बाहुनी काटिना घामथारा मसिना खानेपानी मर्मत तथा प्राविधिक सर्भे आयोजना चुनवाड	वडा नं ९	" "	360		300				60
२८	तिलाखोला खानेपानी आयोजना मर्मत खाल मसिना गोजले पाखा	वडा नं ९	" "	1680		1400				280
२९	तारलखोला खानेपानी निर्माण आयोजना	वडा नं ९	" "	600		500				100
३०	पूर्ण सरसफाइयुक्त वडा कार्यक्रम	वडा नं ९	" "	102		85				17
३१	खानेपानी तथा सरसफाई सुधार अभियान		" "	600		500				100
			" "	0		0				0
२०४०	संस्कृति प्रवर्द्धन	०	०	३१८०	०	२६५०	०	०	०	५३०
१	सलारालस्यूमा फूलटिप्न जाँदा बस्ने भवन	वडा नं ५	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	240		200				40
२	पञ्चेबाजा संरक्षण कार्यक्रम	वडा नं ५	" "	90		75				15
३	तीन बहिनी मन्दिर तथा प्रतिक्षालय निर्माण चुनवाड	वडा नं ९	" "	180		150				30
४	सौंस्कृतिक भवन फिल्ड निर्माण तथा सामाग्री	वडा नं ३	" "	240		200				40
५	पञ्चेबाजा संरक्षण महत	वडा नं ६	" "	90		75				15

६	भूमे पूजा मन्दिर निर्माण लावाड	वडा नं ७	" "	180		150				30
७	स्थानीय भाषा संस्कृतिहरुको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन	सबै वडाहरुमा	" "	2160		1800				360
२०५०	खेलकुद तथा मनोरञ्जन	०	०	४३४३	०	३६९९	०	०	०	७२४
१	खेलकुद व्यवस्थापन प्रवर्द्धन	वडा नं १	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	360		300				60
२	खेलकुद व्यवस्थापन प्रवर्द्धन	वडा नं २	" "	120		100				20
३	युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम प्रवर्द्धन	वडा नं ३	" "	232.8		194				38.8
४	खेलमैदान निर्माण झुम्लावाड	वडा नं ३	" "	240		200				40
५	युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	वडा नं ४	" "	120		100				20
६	युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	वडा नं 5	" "	120		100				20
७	युवा तथा खेलकूद कार्यक्रम तमारी	वडा नं ६	" "	180		150				30
८	रुञ्जी खेलमैदान निर्माण	वडा नं ६	" "	120		100				20
९	स्याला खेलमैदान निर्माण	वडा नं ६	" "	240		200				40
१०	गरिड्जा नाखे खेलमैदान	वडा नं ६	" "	381.6		318				63.6
११	युवा खेलकुद व्यवस्थापन लावाड	वडा नं ७	" "	150		125				25

१२	युवा खेलकूद व्यवस्थापन कुचिबाड	बडा नं ८	" "	120		100				20
१३	युवा तथा खेलकूद प्रवर्द्धन	बडा नं ९	" "	120		100				20
१४	युवा सशक्तिकरण इलेक्ट्रिसियन, पलम्बिड तालिम	बडा नं ९	" "	120		100				20
१५	युवा खेलकूद तथा रोजगारी लक्षित कार्यक्रम	प्राथमिकतामा परेका बडाहरु	" "	1718.4		1432				286.4
२०६०	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	०	०	११७२९	०	९७७४	०	०	०	१९५५
	महिला सशक्तिकरण (१०%)									
१	महिला सामुदायिक भवन फिनिसिड	बडा नं १	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	480		400				80
२	महिलाहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम	बडा नं २	" "	120		100				20
३	महिला सामुदायिक भवन तारबार खानेपानी शौचालय	बडा नं २	" "	388.8		324				64.8
४	महिला लक्षित कार्यक्रम (क्षमता विकास, प्रवर्द्धन)	बडा नं ३	" "	508.8		424				84.8
५	काँडा बस्तीमा महिला सामुदायिक भवन निर्माण	बडा नं ४	" "	409.2		341				68.2
६	महिला सामुदायिक भवन व्यवस्थापन सेराबाड	बडा नं 5	" "	180		150				30
७	महिला सीपमूलक तालिम सञ्चालन	बडा नं 5	" "	163.2		136				27.2
८	आमा समूह सशक्तिकरण तामारी	बडा नं ६	" "	120		100				20
९	महिला आमा समूह सीपमूलक कार्यक्रम	बडा नं ७	" "	154.8		129				25.8

१०	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम	बडा नं ८	" "	108		90			18
११	महिला लक्षित कार्यक्रम मिटिंग भवन निर्माण चुनवाड	बडा नं ९	" "	685.2		571			114.2
	बालबालिका (१०%)		" "	0		0			0
१	बालदिवस, अतिरिक्त क्रियाकलाप, बालविवाह न्यूनिकरण, बालघुम्टी बैठक, बालअधिकार सम्बन्धी क्रियाकलाप, बालसंजाल कार्यक्रम	बडा नं १	" "	120		100			20
२	बालबालिका लक्षित कार्यक्रम	बडा नं २	" "	120		100			20
३	बालबालिका लक्षित कार्यक्रम	बडा नं ३	" "	898.8		749			149.8
४	जनशक्ति मा.वि. काँडा बालमैत्री शैक्षिक सामग्री तथा खेलकूद सामग्री खरिद	बडा नं ४	" "	289.2		241			48.2
५	बालबालिका लक्षित कार्यक्रम	बडा नं ५	" "	120		100			20
६	बालदिवस व्यवस्थापन (मावि महत,आवि रिसालचौर)	बडा नं ६	" "	120		100			20
७	बालबालिका लक्षित कार्यक्रम	बडा नं ७	" "	120		100			20
८	बालबालिका लक्षित कार्यक्रमहरु	बडा नं ८	" "	120		100			20
९	बालबालिका लक्षित कार्यक्रमहरु	बडा नं ९	" "	685.2		571			114.2
			" "	0		0			0
	विपन्न तथा आर्थिक एवं सामाजिक रुपमा पछाडि परेका वा पारिएका वर्ग		" "	0		0			0

१	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान, अपाङ्ग पिछडा वर्ग सम्मान कार्यक्रम	बडा नं १	" "	88.8		74				14.8
२	दलित बस्ती सुधार	बडा नं १	" "	120		100				20
३	दलित लक्षित आरण सुधार कार्यक्रम गाबाड	बडा नं २	" "	60		50				10
४	दलित लक्षित आरण सुधार कार्यक्रम खाबाड	बडा नं २	" "	180		150				30
५	दलित लक्षित आरण सुधार कार्यक्रम कौक्री	बडा नं २	" "	210		175				35
६	दलित बस्ती खानेपानी मर्मत जंगाडाँडा	बडा नं २	" "	60		50				10
७	अपाङ्ग सीपमूलक तालिम कार्यक्रम	बडा नं २	" "	180		150				30
८	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	बडा नं ३	" "	171.6		143				28.6
९	जनजाति बस्तीमा सरसफाइ कार्यक्रम	बडा नं ३	" "	171.6		143				28.6
१०	दलित सीपकला संरक्षण भवन निर्माण	बडा नं ३	" "	171.6		143				28.6
११	अपाङ्ग आयआर्जन (बाखा वितरण)	बडा नं ३	" "	171.6		143				28.6
१२	अपाङ्ग सीपमूलक तालिम कार्यक्रम	बडा नं ४	" "	120		100				20
१३	अपाङ्ग सीपमूलक तालिम कार्यक्रम	बडा नं ५	" "	120		100				20
१४	दलित लक्षित आरण सुधार कार्यक्रम	बडा नं ५	" "	60		50				10
१५	जनजाति भवन मर्मत उपल्लो साकिम	बडा नं ५	" "	85.2		71				14.2
१६	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	बडा नं ५	" "	85.2		71				14.2
१७	जनजाति लक्षित कार्यक्रम	बडा नं ६	" "	120		100				20
१८	अपाङ्ग सशक्तिकरण तथा सहयोग कार्यक्रम	बडा नं ६	" "	60		50				10

१९	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	वडा नं ६	" "	120		100				20
२०	सामुदायिक आरन मर्मत	वडा नं ६	" "	60		50				10
२१	महिला आमा समूह सीपमूलक कार्यक्रम	वडा नं ७	" "	154.8		129				25.8
२२	दलित बस्ती आरन व्यवस्थापन गुनाम	वडा नं ७	" "	120		100				20
२३	अपाङ्ग सशक्तिकरण तथा सहयोग कार्यक्रम	वडा नं ७	" "	60		50				10
२४	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	वडा नं ७	" "	60		50				10
२५	दलित बस्ती आरन निर्माण भलाबोट	वडा नं ८	" "	180		150				30
२६	जनजाति सशक्तिकरण तथा संस्कृति संरक्षण	वडा नं ९	" "	228		190				38
२७	ज्येष्ठ नागरिक लक्षित कार्यक्रम	वडा नं ९	" "	223.2		186				37.2
२८	अपाङ्ग सशक्तिकरण तथा सहयोग कार्यक्रम	वडा नं ९	" "	228		190				38
२९	नमूना दलित बस्ती सुधार	वडा नं ९	" "	228		190				38
30	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यक्रम	प्राथमिकतामा परेका वडाहरू	" "	1920		1600				320
			" "	0		0				0
३०	पूर्वाधार विकास	०	०	४९३९७	०	४११६४	०	०	०	८२३३
३०१०	स्थानीय सडक, पुल तथा झोलुङ्गे पुल	०	०	२८९७२	०	२४१४३	०	०	०	४८२९
१	तुम्बु खोला RCC पुल निर्माण	वडा नं १	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	381.6		318				63.6

२	मुनु खोला RCC पुल	वडा नं २	" "	360		300			60
३	सैपाटुड RCC पुल	वडा नं २	" "	420		350			70
४	टिकुरखोला RCC पुल निर्माण	वडा नं ६	" "	600		500			100
५	बन्नरे मर्कटा सिमचौर	वडा ९	" "	2520		2100			420
६	सिमा झुम्लाबाड क्याङ्सी खाबाड बगर	वडा नं २ र ३	" "	2760		2300			460
७	दोमही कोर्जा चुनबाड	वडा नं ८ र ९	" "	2400		2000			400
८	बालुवा डालिबाड सेराबाड	वडा नं ५	" "	2700		2250			450
९	सिमा-मोराबाड काँडा कृषि सडक	वडा नं ३	" "	2400		2000			400
१०	खासिबाड खोला RCC पुल निर्माण	वडा नं ३	" "	420		350			70
११	झुडलुड-बलथुड-भयरथान-धवाड मोटरबाटो निर्माण योजना	वडा नं ४	" "	1486.8		1239			247.8
१२	घट्टेखोला RCC पुल निर्माण योजना तल्लो साकिम	वडा नं ४	" "	751.2		626			125.2
१३	गेङ्गा-उपल्लो साकिम-बल तान्ने सडक निर्माण	वडा नं ५	" "	420		350			70
१४	सेराबाड-दर्फ-डालिबाड- सडक निर्माण योजना	वडा नं ५	" "	720		600			120
१५	मन्यु तुबाड महत बाटो मर्मत	वडा नं ६	" "	120		100			20
१६	खाबाड बगर महत नैमक्याड बाटो मर्मत	वडा नं ६	" "	60		50			10
१७	सिस्ने खोला काठेपुल निर्माण	वडा नं ६	" "	120		100			20
१८	नैमक्याड तमारी घोरेटो बाटो मर्मत	वडा नं ६	" "	360		300			60

१९	बागतारे गुनाम त्रिवेणी मोटरबाटो	वडा नं ७	" "	3060		2550				510
२०	धरमशाला-लावाड-भिववन मोटरबाटो	वडा नं ७	" "	2760		2300				460
२१	दोमै खोला RCC पुल	वडा नं ७	" "	600		500				100
२२	कोर्जा मैकाँडा ओडार खोला RCC पुल	वडा नं ८	" "	720		600				120
२३	दुवाचौर गोगले कुर्ताड आरुवाड घोरेटो बाटो मर्मत तथा हुनाखोला काठेपुल निर्माण	वडा नं ९	" "	168		140				28
२४	गैरीगाउँ गहुँकम्द घोरेटो बाटो मर्मत चुनवाड	वडा नं ९	" "	84		70				14
२५	धर्मशाला काठेपुल निर्माण आयोजना चुनवाड	वडा नं ९	" "	96		80				16
२६	मूलखोला काठेपुल निर्माण आयोजना चुनवाड	वडा नं ९	" "	84		70				14
२७	समितिको सिफारिशमा कार्यपालिकाले खर्च गर्ने गरी थप	आवश्यकताका आधारमा	" "	2400		2000				400
			" "	0		0				0
३०२०	सिंचाई	०	०	४८००	०	४०००	०	०	०	८००
			" "	0		0				0
१	विस्तृत योजनापछि प्राथमिकताका आधारमा आयोजनाहरूमा गाउँ कार्यपालिकाको स्वीकृति लिई खर्च गर्ने	प्राथमिकता बमोजिम सबै वडाहरूमा	" "	4800		4000				800
			" "	0		0				0
३०३०	भवन तथा सहरी विकास	०	०	२८४८	०	२३७३	०	०	०	४७५

१	डालिवाड सामुदायिक भवन तथा चर्पी निर्माण	वडा नं ५	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	387.6		323				64.6
२	प्रहरी पोष्ट व्यवस्थापन	वडा नं ६	" "	60		50				10
३	शहरी विकास सम्बन्धी गुरुयोजना निर्माण गरी आवश्यकतानुसार योजना बमोजिम खर्च गर्ने	गाउँपालिकाबाट	" "	2400		2000				400
			" "	0		0				0
३०४०	उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत (वैकल्पिक उर्जा समेत)			१०३७८	०	८६४८	०	०	०	१७३०
१	लुकुमखोला लघु जलविद्युत पोल खरिद	वडा नं १	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	720		600				120
२	मावि सिद्धचौर वैकल्पिक उर्जा व्यवस्थापन	वडा नं १	" "	546		455				91
३	त्रिवेणी लघु जलविद्युत पोल खरिद	वडा नं २	" "	1320		1100				220
४	क्याङ्सीखोला लघुजलविद्युत	वडा नं ३	" "	720		600				120
५	लघु जलविद्युत मर्मत सिमा	वडा नं ३	" "	480		400				80
६	सेरावाड विद्युत मर्मत	वडा नं ५	" "	318		265				53
७	कुचिवाड खोला लघुजलविद्युत योजना नहर मर्मत, तार तथा पोल खरिद	वडा नं ८	" "	480		400				80

८	पुर्पावाड विद्युत सामान खरिद तथा मर्मत	वडा नं ८	" "	300		250				50
९	चुनवाड सिमचार विद्युत तार पोल खरिद तथा विस्तार	वडा नं ९	" "	2673.6		2228				445.6
१०	चुनवाड खोला लघुजलविद्युत पोल खरिद	वडा नं ९	" "	240		200				40
११	चुनेला खोला लघु जलविद्युत मर्मत तटबन्ध	वडा नं ९	" "	180		150				30
१२	विद्युतीकरण नभएका वस्ती वडाहरुमा प्राथमिकताका आधारमा विद्युत विस्तार	प्राथमिकताका आधारमा	" "	2400		2000				400
			" "	0		0				0
३०५०	सञ्चार			२४००	०	२०००	०	०	०	४००
१	सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि विस्तृत अध्ययन गरी कार्यपालिकाले बजेट विनियोजन गर्ने गरी खर्च गर्ने	गाउँपालिकाले कार्यान्वयन गर्ने	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	2400		2000				400
			" "	0		0				0
				0						0
४०	वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन			६६०४	०	५५७८	०	०	०	१०२६
४०१०	वन तथा भु-संरक्षण			१७०८	०	१४२३	०	०	०	२८५
१	बिरुवा खरिद (काँक्री दहवाड वृक्षारोपन)	वडा नं २	आ.व. २०७४।०७५ भित्र	169.2		141				28.2
२	बिरुवा खरिद (खावाड वृक्षारोपन)	वडा नं २	" "	169.2		141				28.2

३	वृक्षारोपन (गावाड आरुडाँडा जंगाडाँडा)	वडा नं २	" "	169.2		141				28.2
४	सम्बन्धित विषयगत कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी प्राथमिकतामा परेका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा गाउँ कार्यपालिकाको स्वीकृति लिई खर्च गर्ने	सबै वडा	" "	1200		1000				200
			" "	0		0				0
४०२०	जलाधार संरक्षण	-	-	1,200	-	1,000	-	-	-	200
१	सम्बन्धित विषयगत कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी प्राथमिकतामा परेका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा गाउँ कार्यपालिकाको स्वीकृति लिई खर्च गर्ने	सबै वडा	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	1200		1000				200
			" "	0		0				0
			" "	0		0				0
४०३०	वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन	-	-	650	-	550	-	-	-	100
१	सम्बन्धित विषयगत कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी प्राथमिकतामा परेका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा गाउँ कार्यपालिकाको स्वीकृति लिई खर्च गर्ने	प्राथमिकतामा परेका वडाहरू	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	650		550				100
			" "	0		0				0
			" "	0		0				0
४०४०	फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापन	०	०	८४६	०	७०५	०	०	०	१४१

१	लुकुम बस्ती ढल निकास	वडा नं १	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	246		205				41
२	घना बस्ती भएका गाउँहरूका ढल निकासका विस्तृत कार्ययोजना निर्माण		" "	600		500				100
			" "	0		0				0
४०५०	जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण	०	०	१८००	०	१५००	०	०	०	३००
१	धर्मशाला, चुनवाड गैरीगाउँ, सेरङ्गा महत	वडा नं ६,७, ९,	आ.व. २०७४।०७५ भिन्न	1800		1500				300
			" "	0		0				0
			" "	0		0				0
४०६०	विपद् व्यवस्थापन	०	०	४००	०	४००	०	०	०	०
१	विपद् व्यवस्थापन कोष	वडा नं ६	" "	100		100				0
२	विपद् व्यवस्थापन कोष	वडा नं ७	" "	100		100				0
3	विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	गाउँपालिकाबाट गर्ने	" "	200		200				0
५०	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन	०	०	३५००	०	३५००	०	०	०	०
५०१०	सामान्य सेवा		" "	400		400				

५०२०	सुरक्षा व्यवस्थापन		" "	200		200				
५०३०	सूचना प्रविधि		" "	500		500				
५०४०	पञ्जिकरण व्यवस्थापन		" "	300		300				
५०५०	स्थानीय तथ्याङ्क संकलन र अभिलेख व्यवस्थापन		" "	600		600				
५०६०	सुशासन प्रवर्द्धन		" "	300		300				
५०७०	अनुसन्धान तथा विकास		" "	200		200				
५०८०	अन्यत्र वर्गिकृत नभएको		" "	1000		1000				

